

Рейтинговий звіт SUMY 002-007 про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	боргове зобов'язання Сумської міської ради
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Тип боргового зобов'язання:	відсоткові облігації
Обсяг випуску:	серії А – 50 000 000,00 грн.
Відсоткова ставка:	серії А – не вище 25% річних
Термін обігу:	серії А – після реєстрації ДКЦПФР звіту про результати розміщення облігацій та видачі свідоцтва про реєстрацію випуску облігацій по 2015 рік
Рейтингова дія:	оновлення
Дата визначення:	16.10.2008 р.
Дата оновлення:	24.11.2011 р.
Рівень кредитного рейтингу:	uaA-
Прогноз:	стабільний

Наданий у результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери **ua** у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України

Висновок рейтингового агентства щодо кредитного рейтингу

Кредитний рейтинг ґрунтується на результатах аналізу протягом I півріччя 2011 року економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної у розпорядженні комунальної власності, та перспективних планах на майбутнє. Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є в розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	16.10.2008	21.04.2009	06.10.2009	06.04.2010	26.10.2010	25.05.2011	24.11.2011
Рівень кредитного рейтингу	uaA-	uaA-	uaA-	uaA-	uaA-	uaA-	uaA-
Прогноз	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження	підтвердження

Позичальник або окремих борговий інструмент з рейтингом **uaA** характеризується **ВИСОКОЮ** кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності чутливий до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Знак «<->» позначає проміжну категорію рейтингу відносно основних категорій.

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання Сумської міської ради підтримується:

- зростанням доходної частини бюджету міста та збереженням достатнього рівня бюджетної забезпеченості в I півріччі 2011 року;
- покращенням соціально-економічного розвитку міста, що позитивно впливає на збалансованість бюджетних показників.
- низьким рівнем прямого боргу Сумської міської ради та помірним рівнем його запланованого зростання у майбутньому.

Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання Сумської міської ради обмежується:

- залежністю бюджету міста від одного платника податків (ВАТ «СМНВО ім. М. В. Фрунзе»), надходження від якого формували близько 16% доходної частини загального фонду бюджету без урахування трансфертів за підсумками січня-червня 2011 року;
- високим рівнем зношеності, об'єктів інженерної, транспортної інфраструктури та житлового фонду міста, необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення за одночасного високого рівня заборгованості населення за житлово-комунальні послуги у розрахунку на одного мешканця.

Резюме

Аналітичний звіт розкриває основні зрушення, які відбувалися протягом I півріччя 2011 року в соціально-економічній та фінансовій сферах м. Сум, та оцінку (через процедуру оновлення рейтингу) їхнього впливу на спроможність Сумської міської ради виконувати свої боргові зобов'язання.

Соціальна сфера та економіка міста

Основні соціально-економічні показники м. Сум у 2007-2010 рр. та I півріччя 2011 року наведено нижче.

Основні показники соціально-економічного розвитку м. Сум¹

Показник	Од. виміру	2007	2008	2009	2010	I півр. 2011	Приріст*, %
Чисельність наявного населення (на кінець періоду)	тис. осіб	278,6	276,8	275,2	273,9	272,7	99,6
Середньомісячна заробітна плата	грн.	1 317,0	1 748,0	1 841,0	2 142,0	2 400,0	112,0
Заборгованість з виплати заробітної плати (на кінець періоду)	тис. грн.	2,3	8,7	33,1	24,9	26,7	107,2
Обсяг реалізації продукції у відпускних цінах	млн. грн.	3 930,9	5 695,5	5 829,2	5 671,5	3 843,1	148,4
Інвестиції в основний капітал	млн. грн.	847,0	974,5	630,1	859,8	310,4	155,6
Прямі іноземні інвестиції (на кінець періоду)	млн. дол. США	121,7	89,4	157,0	264,6	267,0	100,9
Зовнішньоторговельний оборот	млн. дол. США	712,4	991,0	703,5	759,8	678,8	190,8
Введено в експлуатацію житла	тис. кв. м	86,4	76,1	80,8	92,3	18,9	56,5
Обсяг роздрібного товарообороту	млн. грн.	1 628,0	2 265,9	1 993,9	1 604,3**	1 229,0	125,2

* приріст показника до відповідного періоду 2009 року

Джерело: Сумська міська рада

Населення міста, трудові ресурси та ринок праці

Скорочення чисельності населення, притаманне м. Сумам протягом останніх років, продовжувалось і в I півріччі 2011 року. Під впливом природного та механічного скорочення чисельність наявного населення міста зменшилась до 272,7 тис. осіб станом на 01.07.2011 р.

Ринок праці у першій половині 2011 року демонстрував позитивні тренди – зріс обсяг середньомісячної заробітної плати, його темпи росту вперше за останні чотири роки перевищили середні по країні. Однак цей показник залишається нижчим, ніж загальноукраїнське значення, що, разом з деяким скороченням середньооблікової чисельності штатних працівників, негативно впливає на рівень бюджетної забезпеченості міста. Нагальною проблемою для м. Сум залишається

¹ Тут і далі. Деякі кількісні дані, які аналізуються у звіті, наведено після відповідного округлення. У зв'язку з цим значення одних і тих же показників, які наводяться у звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових

значний обсяг заборгованості виплати заробітної плати, який станом на 01.07.2011 р. склав 26,7 млн. грн.

Промисловість

Промисловий комплекс м. Сум, який залишається однією з основних галузей господарського комплексу міста, у I півріччі 2011 році демонстрував позитивні тенденції. Про це свідчить збільшення обсягу реалізації промислової продукції, зокрема, продукції хімічної промисловості, а також значний приріст зовнішньоторговельного товарообороту. Продукція промислових підприємств міста значною мірою орієнтована на зовнішній ринок, про що свідчать значні обсяги товарного експорту. Зважаючи на особливості розвитку промислового комплексу м. Сум, для доходної частини загального фонду міського бюджету є характерним помірний рівень галузевої концентрації джерел наповнення, проте зберігається досить високий рівень концентрації надходжень від одного платника податків – ВАТ «СМНВО ім. М.В. Фрунзе».

Інвестиційна та будівельна діяльність

У I півріччі 2011 року в м. Сумах спостерігалась активізація інвестиційної діяльності, про що свідчить збільшення обсягів інвестицій у основний капітал та подальше накопичення прямих іноземних інвестицій. У першій половині 2011 року ситуація у секторі житлового будівництва міста залишалась складною. Загалом для будівельної галузі міста актуальними залишаються питання дефіциту фінансових ресурсів як у забудовників, так і в покупців нерухомості. Як і в попередніх періодах, обсяг введеного в експлуатацію житла залишається у м. Сумах вищим за середній показник по країні, зважений на кількість населення, проте обсяг інвестицій у основний капітал та обсяг прямих іноземних інвестицій у розрахунку на 1 мешканця у місті станом на кінець червня 2011 року були меншими за відповідні загальноукраїнські значення.

Житлово-комунальне господарство

Житлово-комунальному господарству м. Сум притаманна низка проблем, типових для переважної більшості міст України. Це зношеність основних засобів, необхідність реконструкції об'єктів житлового фонду та покращення фінансового стану підприємств ЖКГ. Для вирішення останньої з перерахованих проблем Сумською міською радою здійснюється приведення діючих тарифів на житлово-комунальні послуги до економічно обґрунтованого рівня.

Платіжна дисципліна населення міста у частині сплати за житлово-комунальні послуги протягом січня-червня 2011 року дещо підвищилась. Особові рахунки сплачуються на рівні, близькому до 100% від суми нарахувань. Одночасно з цим,

обсяг простроченої заборгованості за спожиті житлово-комунальні послуги у розрахунку на 1 мешканця залишається на високому рівні.

Комунальна власність

Відновлення платоспроможного попиту на комунальне майно та земельні ділянки несільськогосподарського призначення відбувається у місті досить повільно. Протягом I півріччя 2011 року в м. Сумах спостерігалось зниження фактичних обсягів надходжень від реалізації земельних ділянок та об'єктів комунального майна. Така динаміка ускладнює процес акумулювання бюджетних ресурсів, необхідних для реалізації програм розвитку міста.

Водночас міська влада продовжує активно використовувати земельні та майнові активи шляхом надання їх в оренду для наповнення загального фонду бюджету міста. У січні-червні 2011 року до бюджету міста надійшло 38,9 млн. грн. орендної плати за землю та об'єктів комунальної власності, що становить 16,7% доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів. Водночас на динаміку надходжень орендних платежів за землю впливає наявність недоїмки.

Бюджет міста

Для повного та всебічного вивчення показників бюджету міста Сум було представлено у форматі бюджетного балансу з розбивкою на загальний та спеціальний фонди. Позитивне сальдо поточного балансу повністю покрило негативне сальдо капітального балансу, у зв'язку з чим бюджет міста у звітному періоді було виконано з профіцитом у обсязі 11,1 млн. грн., у тому числі профіцит загального фонду склав 4,3 млн. грн.

Динаміка основних показників бюджету м. Сум, тис. грн.

Показник	2009			2010			I півр. 2011		
	заг. фонд	спец. фонд	всього	заг. фонд	спец. фонд	всього	заг. фонд	спец. фонд	всього
Операційні надходження	503 362,9	65 877,7	569 240,6	582 364,3	67 541,6	649 905,8	340 099,5	31 298,8	371 398,4
Операційні видатки	490 473,6	53 355,9	543 829,5	570 888,3	58 990,2	629 878,5	330 991,9	20 585,4	351 577,3
Операційний баланс	12 889,3	12 521,8	25 411,1	11 475,9	8 551,4	20 830,6	9 107,6	10 713,4	19 821,1
Фінансовий дохід	350,2	11,2	361,4	792,7	10,6	803,2	317,0	3,3	320,3
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансовий баланс	350,2	11,2	361,4	792,7	10,6	803,2	317,0	3,3	320,3
Поточний баланс	13 239,5	12 533,0	25 772,5	12 268,6	8 562,0	20 830,6	9 424,7	10 716,7	20 141,3
Капітальні надходження	139,1	22 007,8	22 146,9	118,1	19 842,3	19 960,5	186,0	1 980,7	2 166,6
Капітальні видатки	16 749,2	46 143,5	62 892,7	10 770,8	24 566,5	35 337,3	0,0	6 103,5	6 103,5
Капітальний баланс	-16 610,0	-24 135,7	-40 745,7	-10 652,7	-4 724,1	-15 376,8	186,0	-4 122,8	-3 936,8
Баланс після капітальних видатків	-3 370,5	-11 602,8	-14 973,3	1 615,9	3 837,8	5 453,7	9 610,6	6 593,9	16 204,5
Кредитування*	1 923,5	-134,0	1 789,5	1 415,0	-169,5	1 245,5	270,0	-118,4	151,6
Профіцит/дефіцит	-5 294,0	-11 468,8	-16 762,8	200,9	4 007,4	4 208,3	4 340,6	6 712,3	11 052,9
Фінансування	5 294,0	11 468,8	16 762,8	-200,9	-4 007,4	-4 208,3	-4 340,6	-6 712,3	-11 052,9
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

* надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення)

Джерело: Сумська міська рада

Виконання бюджету з профіцитом позитивно вплинуло на ліквідність бюджету. Так, показник ліквідності бюджету за загальним фондом у січні-червні 2011 року перебуває на помірному рівні 11,1% (у I півріччі 2010 року – 13,2%). Показник ліквідності за спеціальним фондом за підсумками січня-червня – на високому рівні 104,1% (проти 45% у першій половині 2010 року).

Виконання доходної частини бюджету міста

Відновлення тенденції до збільшення доходів бюджету міста позитивно впливає на індикатор бюджетної забезпеченості Сум – за підсумками аналізованого періоду вказаний показник складає 975,4 грн. та перевищує середнє значення по країні, а також не поступається відповідним значенням інших міст України, сумірних з Сумами за масштабами та адміністративно-територіальним статусом. В аналізованому періоді спостерігалось зростання основних надходжень загального фонду бюджету міста, таких як податок з фізичних осіб та плата за землю, проте цього було недостатньо для виконання планових показників.

Основним джерелом доходної бази Сум є надходження податку на доходи фізичних осіб, які становлять понад 66% доходів загального фонду бюджету без урахування трансфертів. Виконання річного плану за цим податком на рівні 48,6% негативно вплинуло на загальну динаміку доходів бюджету міста. Надходження плати за

землю (другого за обсягом джерела формування доходів загального фонду) за підсумками січня-червня 2011 року зросли на 69,7%. Динаміка зазначених надходжень уповільнюється наявністю недоїмки: за податком на доходи фізичних осіб – 3,9 млн. грн., за платою за землю – 7,1 млн. грн.

У Сумах протягом I півріччя 2011 року зберігається помірний рівень галузевої концентрації надходжень податку на доходи фізичних осіб, при цьому рівень концентрації надходжень податку від одного платника перебуває на високому рівні – ВАТ «СМНВО імені Фрунзе» (15,5% сукупного обсягу надходжень податку на доходи фізичних осіб).

Доходи спеціального фонду в січні-червні 2011 року знизились на 18,7%, порівняно з аналогічним періодом 2010 року, що відбулось, переважно, за рахунок зменшення обсягів трансфертів з Державного бюджету та зниження обсягів надходжень коштів від реалізації комунального майна та землі. При цьому в структурі бюджету розвитку з початку року обліковується єдиний податок, що дозволило нівелювати значне зниження надходжень до бюджету розвитку від продажу землі та майна, що перебувають у комунальній власності. Податок з власників транспортних засобів було замінено збором за першу реєстрацію транспортного засобу, що призвело до зменшення надходжень податків на власність в 2,7 рази.

Виконання видаткової частини бюджету міста

Затверджений на 2011 рік план за видатками без урахування трансфертів до бюджетів інших рівнів було виконано за підсумками січня-червня 2011 року на 39,8%. На це вплинув невисокий рівень виконання окремих доходних джерел бюджету.

У січні-червні 2011 року обсяг кредиторської заборгованості бюджету м. Сум зріс на 40,9%, проте станом 01.07.2011 р. перебуває на низькому рівні. Прострочена кредиторська заборгованість формує близько 47% від загального обсягу та переважно зумовлена невисоким рівнем перерахування низки субвенцій з Державного бюджету.

Питома вага капітальних видатків у структурі видаткової частини бюджету міста за економічною класифікацією продовжує залишатись незначною, таким чином, на сьогодні кошти у місті продовжують спрямовуватись переважно на першочергові поточні витрати. Загалом динаміка виконання бюджету міста за видатками суттєво уповільнюється тривалістю проведення процедур закупівлі товарів, робіт та послуг за державні кошти.

Боргові зобов'язання

На 01.07.2011 р. консолідований борг м. Суми становив 33 млн. грн. та складався з заборгованості за непогашеними середньостроковими позичками, залученими з єдиного казначейського рахунку протягом 2009-2010 рр. (19,9 млн. грн.),

простроченої кредиторська заборгованість бюджету міста (3,2 млн. грн.) та комунальних підприємств (8,4 млн. грн.), а також з обсягу залучених комунальними підприємствами міста кредитних коштів за кредитами (1,5 млн. грн.).

Сумська міська рада планувала здійснити випуск облігацій внутрішньої місцевої позики обсягом 50 млн. грн. Однак, у зв'язку з заходами, що вживалися Міністерством фінансів України стосовно обмеження обсягу боргу органів місцевого самоврядування, Сумська міська рада перенесла процедуру залучення позикових коштів до бюджету розвитку.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг боргового зобов'язання Сумської міської ради підтверджено на рівні **uaA-**, прогноз «**стабільний**».

Голова рейтингового комітету

А. М. Коноплястий

Провідний фінансовий аналітик

І. А. Веремко

Додаток до рейтингового звіту №1

Динаміка агрегованих бюджетних показників м. Сум у форматі бюджетного балансу*, тис. грн.

Показник	2007	2008	2009	2010	I півр. 2011
Податкові надходження	281 922,5	382 899,8	373 055,1	419 718,0	236 355,3
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	36 888,2	49 528,6	50 340,3	53 747,6	27 152,1
Отримані трансферти без врахування внутрішніх трансфертів	124 677,2	172 878,5	145 845,2	176 440,2	107 891,0
Операційні надходження всього	443 487,9	605 306,9	569 240,6	649 905,8	371 398,4
Видатки на товари та послуги	244 122,9	338 120,7	363 515,4	437 244,7	229 040,8
Субсидії та поточні трансферти	124 444,4	219 956,8	180 314,1	192 633,9	122 536,5
Операційні видатки всього	368 567,3	558 077,5	543 829,5	629 878,5	351 577,3
Операційний баланс	74 920,6	47 229,4	25 411,1	20 027,3	19 821,1
Фінансовий дохід	936,1	4 484,4	361,4	803,2	320,3
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансовий баланс	936,1	4 484,4	361,4	803,2	320,3
Поточний баланс	75 856,7	51 713,8	25 772,5	20 830,6	20 141,3
Капітальні надходження	14 659,2	22 439,9	16 001,9	17 914,2	2 166,6
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	19 187,9	17 698,1	6 145,0	2 046,2	0,0
Капітальні надходження всього	33 847,1	40 138,0	22 146,9	19 960,5	2 166,6
Капітальні видатки	56 342,4	65 499,4	55 071,2	29 654,1	5 775,0
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	9 456,1	13 810,9	3 558,6	3 713,2	328,5
Капітальні трансферти, здійснені до 01.01.2011 р. до бюджету розвитку	16 657,2	16 314,0	4 262,8	1 970,0	0,0
Капітальні видатки всього	82 455,7	95 624,3	62 892,7	35 337,3	6 103,5
Капітальний баланс	-48 608,6	-55 486,3	-40 745,7	-15 376,8	-3 936,8
Баланс після капітальних видатків	27 248,1	-3 772,5	-14 973,3	5 453,7	16 204,5
Кредитування**	914,5	2 004,9	1 789,5	1 245,5	151,6
Профіцит/дефіцит	26 333,6	-5 777,4	-16 762,8	4 208,3	11 052,9
Фінансування	-26 333,6	5 777,4	16 762,8	-4 208,3	-11 052,9
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

* дані за попередні роки відображаються відповідно до змін, внесених до форм казначейської звітності з 01.01.2011 р.

** надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення)

Джерело: Сумська міська рада

Динаміка основних джерел фінансування бюджету м. Сум*, тис. грн.

Показник	2007	2008	2009	2010	I півр. 2011
Профіцит/дефіцит	26 333,6	-5 777,4	-16 762,8	4 208,3	11 052,9
Фінансування	-26 333,6	5 777,4	16 762,8	-4 208,3	-11 052,9
Зміни залишків	-6 333,0	-8 223,1	3 043,2	-19 321,7	3 410,9
• залишок на початок року	17 622,7	23 955,7	32 178,8	29 135,5	48 457,2
• залишок на кінець року	23 955,7	32 178,8	29 135,5	48 457,2	45 046,3
Фінансування за рахунок казначейського рахунку	0,0	0,0	6 222,7	15 113,7	-1 464,2
• залучення	0,0	0,0	6 222,7	19 195,0	0,0
• погашення	0,0	0,0	0,0	-4 081,3	-1 464,2
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	-20 000,0	13 003,1	7 496,8	0,0	-13 000,0
• повернення (пред'явлення)	9 500,0	44 893,1	8 046,8	8 300,0	0,0
• розміщення (придбання)	-29 500,0	-31 890,0	-550,0	-8 300,0	-13 000,0
Фінансування за борговими операціями	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
• запозичення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
• погашення	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Інші розрахунки	-0,6	997,4	0,0	-0,3	0,4
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

* дані за попередні роки відображаються відповідно до змін, внесених до форм казначейської звітності з 01.01.2011 р.

Джерело: Сумська міська рада